

Magazin za kulturu, umjetnost, nauku i obrazovanje

Dr. Ilir Muharremi

Dramaturgija Henrija Mura

Lepota je divna, skoro za sve je isto lepa, sa njom treba da se živi, ne da se sanja. Lepota ima snagu da istraje kod pojedinca, nemilosrdna je obema rukama ga obuhvata. Ako moral izabere reformu, promenu, onda odbacuje lepotu, a u umetnosti se moral gazi i zamenjuje lepotom. Skulptura, kao najveća, najambicioznija u umetnosti, fiksira se na tri dimenzije koje ima ljudska figura, muška ili ženska, koje se pretvaraju u kaos sjedinjenih gestova i stilova. Ona istražuje gestikulaciju, izraz lica ili prazan pogled. Alber Kami beleži: "Njena namera nije da imitira, nego da stilizuje i da čvrsto drži jedan slikovit izraz". Iz toga proizlazi da ona ublažava nezaustavljivu groznicu kod ljudi.

Sa praktične strane gledano, vajar stvara koristeći fizičku snagu, a snagom ruku pokorava mermer ili bilo koji drugi kamen, čak iako oni uopšte nisu potrebni da bi se taj rad, skulptura, završila. Ali, kada vidimo prašnjavog vajara, za njega ne možemo reći da je umetnik, on ostavlja utisak da je pekar. Moramo da verujemo britanskom vajarstvu Henriju Muru, koji je pre nekoliko dana, u Narodnoj galeriji Kosova, imao izložbu koja se zvala: "Izabrana grafika i skulptura", a koja je organizovana u saradnji sa Galerijom umetnosti i Britanskim odborom. Što se više udubljujemo u posmatranje vajara, još više shvatamo dubinu, udubljenja, između mišića, ostavljajući na nabubrenim mestima, da bi, zatim, tim udubljenjima dao pravi oblik. To je rad koji zahteva mentalno angažovanje vajara, specijalno Henrija Mura. Na skulpturama se vidi

da se one nalaze u klečećem položaju, zatim uzdizanje, da bi videle veličinu, visinu ili pravo produbljivanje. On se konstantno bavio korigovanjem skulpture, mentalno i fizički deluju istovremeno. Um u profilu ispravlja konture delova tela, tu, gde su istaknuti mišići. Mur je pokušao da ženama koje leže da lik, da im ponovo formira telo, svu ljubav i frustracije, laži, jednog života žena, ili žene koje je nekada poznao. "Moram da posedujem potpunu slobodu, da bih napravio tela u polu- ležećem položaju, a još slobodniji da to sve shvatim" zapisao je Mur. Iz ovoga proizlazi da svaka žena ima tajnu u svom telu, sloboda treba da bude distancirana da bi se dohvatila suština, i kod vajara dominira tišina.

Jasno primećujemo da njega ne interesuju obrisi tela, njega interesuje stanje u kome se telo nalazi. To stanje, u odnosu na figuru se dobija klesanjem individualne vizije koju majstor, vajar, poseduje. Žene su kod Mura, različite, suptilne, preplavljene emocijama, detalji monstruoznih oblika, jedinstvenih boja, nesrećne, pune dramatičnosti. One, često, zauzimaju pozu kao da se odmaraju, odmaraju se, umorne od života, prelaze u ekstazu, pijanstvo, faza kada prihvataju, tako da ako ih bilo ko napadne, to prihvataju sa lakocem. Ovde umetnik, očigledno, igra na iskrenost i tako pridobija ista osećanja kod žena. To je suđenje lepoti, jedan umetnik od dramatičnosti dobija kompletnost nagomilane snage koja se izražava u presudi lepote. Njegov estetski instikt posmatra iz daljine daleke posledice, ali, iz blizine posmatra posledice, postaje svestran da se ujedini. Mur nam snagu koju imaju životinje, predstavlja, podseća nas na nju, životinjama koje stvara u grafici. " Ja vidim da postoji sličnost, životinje mogu da osećaju ono što osećaju druge životinje ili ljudi". – naglašava Mur. Na jednoj strani cveta veliki priliv ljudskih želja i to u svetu želja, koje nije ni malo stabilno, postojano, na drugoj strani se vidi podsticaj životinjskih funkcija, želja za boljim, jačim, životom, ekvivalencije, stimulansa, osećaj koji se pretvara u jedno.

Treba da se spomene i poznata Murova izreka: "Razlika između modeliranja i rezbarije je ta što se modeliranje radi brzo, tako da ne se ne daje šansa da se ostvari neka druga ideja". Majstor odoleva ovom iskušenju i pravi direktnu rezbariju na osnovu mera, a to su: dužina, širine delova iz kojih se sastoji, ne uklanjajući nikakve druge komade. Namera tih brzih ideja koje u suštini nastoje da naslede ono što je oduvek postojalo, gradi se na prolaznoj hladnoći tela ili beskonačnom tumananju ili stavovima. Obsednut idejom, ali, to opet nije ona

ideja na koju misli, Mur bira model, tip, perfektno savršenstvo, čudno, preteranog u obliku, proporciji, namernoj disproporciji i odmah ublažava nadiruću groznicu kod ljudi. Prema tome, ljubav prema Modernoj ne nedostaje, on ne bira veličinu, već stanje čoveka i ni u jednom trenutku, realnost kod čoveka, to je individualno. "Majka i dete" je, po njemu, neiscrpna, beskrajna, tema; mali oblik u odnosu na veliki, da bi se branio mali. Ovde umetnost realizuje uz očigledan napor, posebnu, univerzalnu vezu koju nikada ne možemo da prekinemo, jer ako je prekinemo, večnost u svemiru još više raste...

I ovde, on, jasno dotiče kontakt, stanje, a ne oblik, formu, oblik samo klizi iznad stanja. Umetnost se trudi da osporava realnost, stvarnost, ali ne beži od nje. Osećanja koja umetnik predstavlja, srce ne može da uhvati, reč je o neuhvatljivom kontaktu koji traje milijardama godina. To je umetnost, ne samo onih koji žive, nego i onih koji nastavljaju, stvorena je kroz nastavljanje i ekspanziju večnosti. Ova tema, kao u delu "Madona i dete", umetnost prošlosti, uticaj starih majstora, sa jednom moralnom prirodom koja nas uči prostranstvu rođenja bez osnova, i kontinuirano prema nepoznatom. A to, namerno, jer treba da se nastavi.

On se ne bavi pre-natalnim absurdom, gde se dete nalazilo pre rođenja, već time, kako treba da nastavi kada dođe na ovaj svet. Jasno je da definiše analitičku metodu jer sadrži metafiziku i nehotice nas izdaje, ova beskonačnost koja nije objašnjena, nas primorava da se rodimo i postepeno, korak po korak, uzdižemo, a da ne negiramo sebe. Ovo više liči na jednu večitu ljubav i komediju. Ako shvatimo suštinu, ovo dete će se iznenaditi kada bude primetilo da je svet neopisiv, da su sve snage prirode strane za njega, ali može da nas dovede u iskušenje. Ovo je nostalgija koja ilustruje suštinsko kretanje ljudske drame. To mu odmah prija i dominira zagrljajem njegove majke. Mur pridaje važnost temi i smatra da je ona najvažnija stvar kroz koju mogu da se dokažu više formalnih ideja, i ako ih ne poznamo, on onda može njima da eksperimentiše.

Eksperimentisanje se dešava u obliku koji zahteva posebno osvetljenje, svetlost i senku, reljef koji sam pravi svetlost-senku. Prespektive, nimalo ne izgledaju realno, jer nevidljiva tela ne mogu da se primete od onih koja su osvetljena. Osnovna karakteristika njegovih skulptura je ta da mogu da odolevaju vremenu. Ako on kaže: "Pogrešio sam, opet mogu grešku da ispravim, zajedno

sa renesansnim mastorima.” Um je ono što moze da se ispravlja, ali mogu i dela da se ispravljaju, sem ako nisu nepopravljivo ostećena.

1. Albert Kamy:”Ljut, revoltiran čovek” Priština 2010. strana 250

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>